

บทความวิจัย**การพัฒนาชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองเพื่อพัฒนาทักษะความเป็นครู
สำหรับนักศึกษาครุมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา**

กอดเดช อ้าสะกะละ*, สิทธิกร สุมาลี**, มธุรส จงชัยกิจ***

¹ นิสิตปริญญาเอก สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน ภาควิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.,สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ : อาจารย์ที่ปรึกษา³ รองศาสตราจารย์ ดร.,สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ : อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

* Corresponding Author : e- mail : arsakala@gmail.com

บทคัดย่อ

ทักษะความเป็นครูได้ถูกกำหนดไว้ในมาตรฐานวิชาชีพครูของประเทศไทย เพื่อความมั่นใจต่อคุณภาพการศึกษาที่นักศึกษาจะได้รับว่ามีคุณภาพตามที่ได้กำหนดไว้ในหลักสูตร ดังนั้นสถาบันผลิตนักศึกษาครูทุกสถาบันจึงถูกกำหนดให้พัฒนาหลักสูตรที่มีการฝึกฝนทักษะที่จำเป็นสำหรับครูเพื่อให้นักศึกษาที่จบการศึกษาแล้วสามารถเป็นครูในอนาคตได้อย่างมีคุณภาพ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองสำหรับพัฒนาทักษะความเป็นครูของนักศึกษาครุมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลาและ เพื่อประเมินคุณภาพชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองสำหรับพัฒนาทักษะความเป็นครูของนักศึกษาครู ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ คณาจารย์คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา จำนวน 29 คน เพื่อศึกษาความคิดเห็นจากการสัมภาษณ์ต่อทักษะที่จำเป็นสำหรับครู ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือนักศึกษาครูชั้นปีที่ 4 ปีการศึกษา 2560 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา จำนวน 30 คน เพื่อศึกษาคุณภาพของชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง การวิจัยได้ผลดังนี้ 1) คณาจารย์คณะครุศาสตร์ให้ความสำคัญต่อทักษะสำหรับครู ใน 3 อันดับแรก คือ ทักษะการจัดการพฤติกรรมในชั้นเรียน ทักษะการสื่อสารและทักษะการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ 2) รูปแบบเชิงมนทัศน์ของชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองประกอบด้วย องค์ประกอบ 4 ด้านคือ ส่วนนำ วัตถุประสงค์ เนื้อหา/กิจกรรมและการวัดผลและประเมินผล และ 3) ผลการใช้ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง พบว่า นักศึกษามีระดับความพึงพอใจต่อการเรียนชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองในระดับมากที่สุด และมีความคิดเห็นต่อชุดการเรียนรู้ว่ามีความเหมาะสมในระดับมาก

คำสำคัญ: ทักษะสำหรับครู, ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง, มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

RESEARCH

Development of Self-Directed Learning Packages to Enhance Teaching Professional Skills for Student Teachers of Yala Rajabhat University

Kordej Arsakala*, Sitthikorn Sumalee**, Maturos Jongchaikit***

* Student of Doctor, Department of Curriculum and instruction, Faculty of Education, Kasetsart University.

** Asst. Prof. Dr. of Curriculum and instruction, Faculty of Education, Kasetsart University.

*** Assoc. Prof. Dr. of Curriculum and instruction, Faculty of Education, Kasetsart University.

Abstract

Teacher skills are defined in the Thai professional standards to ensure the quality of the education is defined in the curriculum. All institutes of teacher education are set to develop curriculums that provide the necessary skills for teachers so that graduates can be qualified teachers in the future.

The purposes of this research were to develop a self-directed learning package to enhance teaching professional skills for student teachers of Yala Rajabhat University and to evaluate the quality of self-directed learning packages. The research sample was 29 lecturers in Faculty of Education of Yala Rajabhat University and 30 fourth year students in the 2560 academic year to study the quality of the self-learning package. The research findings were as follows: 1) The study of the importance of skills for teachers, priority in the first three is behavioral management skill, communication skill and managing the learning environment skill 2) The concept frame of self-directed learning package composed of 4 parts: introduction, objectives, content/ activities and evaluation and 3) The average satisfaction score of the students was 4.52 at the highest satisfaction level and The quality of self-directed learning package from the average score was 4.50 at the most appropriate level.

Keywords: Skills for Teacher, Self-Directed Learning Package, Yala Rajabhat University.

บทนำ

การศึกษาในระดับอุดมศึกษาเป็นการศึกษาที่รับช่วงต่อจากการศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้ออกไปใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างปกติสุข ความท้าทายของการจัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษาในปัจจุบัน คือ กระแสเปลี่ยนแปลงของโลกที่เป็นไปอย่างรวดเร็วและยากต่อการคาดการณ์อนาคต ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคมและเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยแผนพัฒนาการศึกษา ระดับอุดมศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา (2551) ได้กล่าวถึงเป้าหมายของการจัดการศึกษา ระดับอุดมศึกษาไว้ว่า เป็นการผลิตและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพและมีสมรรถนะสากล สามารถเรียนรู้การใช้ชีวิตในสังคมและปรับตัวสำหรับงานที่เกิดขึ้นตลอดชีวิต

คณะครุศาสตร์และศึกษาศาสตร์ของประเทศไทยมีบทบาทหลักในการผลิตนักศึกษาครูเพื่อเข้าสู่งาน อาชีพครู ซึ่งเป็นงานอาชีพที่ได้กำหนดมาตรฐานวิชาชีพไว้โดยคุรุสภา (2546) ซึ่งได้กำหนดมาตรฐานไว้ 3 ด้านหลัก คือ มาตรฐานทางด้านความรู้ มาตรฐานการปฏิบัติงาน และมาตรฐานการปฏิบัติตน ปัญหาการดำเนินงานของคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ของประเทศไทยในการผลิตนักศึกษาครู คือการพัฒนาทักษะ ความสามารถและคุณลักษณะ อย่างมีคุณภาพเพียงพอ จากสรุปรายงานการวิจัยและการสัมมนาการฝึก ประสบการณ์วิชาชีพครู จะพบปัญหาคล้ายคลึงกัน เกือบทุกมหาวิทยาลัยที่ผลิตนักศึกษาครู อาทิ ขาดตรี ฝ่าย คำตา (2554) ได้ศึกษาวิจัย ความรู้ความสามารถ การปฏิบัติงาน คุณลักษณะและ เจตคติต่อวิชาชีพครูของ นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูวิทยาศาสตร์ หลักสูตรการผลิตครู 5 ปี ของมหาวิทยาลัยที่ผลิตครูในเขต กรุงเทพมหานคร พบว่า นักศึกษาประสบปัญหาเกี่ยวกับการควบคุมชั้นเรียน และการทำวิจัยในชั้นเรียน จาก ผลการวิจัยผู้วิจัยได้ เสนอแนะว่า สถาบันผลิตครู และบุคลากร ที่เกี่ยวข้องอื่นๆ ควรมีวิธีส่งเสริมให้นักศึกษา มี ความรู้ความสามารถและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โดยเฉพาะการควบคุมชั้นเรียนและวิจัยในชั้นเรียนให้ นักศึกษามากยิ่งขึ้น ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับรายงานการสรุปผลการสัมมนาหลังฝึกประสบการณ์ วิชาชีพครูของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา (2554) พบสภาพปัญหาของนักศึกษาจาก การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู คือ นักศึกษาขาดทักษะการควบคุมชั้นเรียน ทักษะการสื่อสารและการ อธิบายในชั้นเรียน ทักษะการใช้เทคโนโลยีช่วยสอน และ ทักษะการนำเสนอในชั้นเรียน ในระดับที่ต้องพัฒนา เพิ่มเติม

การเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self-Directed Learning) เป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่ค่อนข้างจะแพร่หลายใน ปัจจุบัน Hiemstra (1994) ได้อธิบายไว้ว่า การเรียนรู้ด้วยตนเองเป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของ ความรับผิดชอบต่อตนเอง หัวใจหลักของการเรียนรู้ด้วยตนเองคือ ความรับผิดชอบ ลักษณะเด่นของรูปแบบ การเรียนประเภทนี้ เช่น ช่วยเพิ่มความรับผิดชอบในตัวผู้เรียน ช่วยพัฒนานิสัยการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Life-long Learning) และช่วยให้ผู้เรียนเชื่อมโยงการเรียนรู้ (Transfer Learning) ทั้งความรู้ ทักษะไปยัง สถานการณ์การเรียนรู้ที่แตกต่างกันออกไปได้กว้างขวาง เป็นต้น Gugliemino (2003) ได้กล่าวสรุปงานวิจัย สนับสนุนถึงข้อดีของการใช้รูปแบบการเรียนรู้ด้วยตนเองว่า การกำกับตนเองเป็นทักษะชนิดหนึ่งที่จะช่วย ผู้เรียนให้มีทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Life-Long Learning) ซึ่งเป็นทักษะที่สำคัญสำหรับการพัฒนาตนเอง ของผู้เรียน เมื่อจบการศึกษาออกไปแล้ว นอกจากนั้นมหาวิทยาลัยชั้นนำหลายๆแห่งทั่วโลก ยังนิยมใช้ รูปแบบการเรียนรู้ด้วยตนเองในการให้นักศึกษาเรียนรู้เนื้อหาของวิชาที่เรียน การฝึกฝนทักษะ ทั้งที่เป็นการ

เรียนรู้เพิ่มเติม หรือบางมหาวิทยาลัยก็เปิดเป็นโปรแกรมการเรียนรู้ด้วยตนเองเต็มรูปแบบ เช่น Teacher College of Columbia University, Ontario Institute for Studies in Education เป็นต้น

จากสภาพปัญหาที่นักศึกษาครูกำลังประสบอยู่ และความจำเป็นสำหรับการเสริม หรือเพิ่มเติมเพื่อพัฒนาทักษะที่จำเป็นเหล่านี้ ด้วยศักยภาพของรูปแบบการเรียนรู้ด้วยตนเอง และศักยภาพของทรัพยากรการเรียนรู้ในลักษณะของชุดการเรียนรู้ ดังที่กล่าวมา ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษารูปแบบที่เหมาะสมเพื่อพัฒนาชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง เพื่อเสริมทักษะความเป็นครูสำหรับนักศึกษาครู เพื่อสนับสนุนให้การผลิตนักศึกษาครูของ คณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์บรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้ต่อไป

การวิจัยครั้งนี้จึงได้กำหนดวัตถุประสงค์ไว้สองประการ คือ เพื่อพัฒนาชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองเพื่อเสริมทักษะความเป็นครูสำหรับนักศึกษาครู และเพื่อศึกษาผลของการใช้ชุดการเรียนรู้

วิธีดำเนินการวิจัย

การพัฒนาชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองเพื่อพัฒนาทักษะความเป็นครูสำหรับนักศึกษาครูมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา ในครั้งนี้เป็นการวิจัยตามระเบียบของการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ผู้วิจัยดำเนินการวิจัย 3 ขั้นตอน ดังนี้

1. **ขั้นเตรียมการพัฒนาชุดการเรียนรู้เสริมทักษะความเป็นครู** ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับทักษะที่จำเป็นสำหรับครูทั้งที่เป็น บทความ งานวิจัยและมาตรฐานวิชาชีพครูของประเทศต่าง ๆ แล้ววิเคราะห์เนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับทักษะที่จำเป็นสำหรับครู หลังจากนั้นผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ความคิดเห็นเพื่อเรียงลำดับความสำคัญของทักษะต่าง ๆ จากคณาจารย์ผู้สอนในคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลาปีการศึกษา 2559 แล้วคัดเลือกทักษะที่จำเป็นสำหรับครู เพื่อนำมาพัฒนาชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง จำนวน 3 ทักษะคือ ทักษะการจัดการพฤติกรรมในชั้นเรียน ทักษะการสื่อสารและทักษะการสอนงาน และการเป็นพี่เลี้ยง

2. **ขั้นการพัฒนาชุดการเรียนรู้เสริมทักษะความเป็นครู** ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัย จากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ครอบคลุมในทุกประเด็นสำคัญและได้สังเคราะห์รูปแบบชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองจากการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) หลังจากนั้นผู้วิจัยได้พัฒนารอบเนื้อหาของชุดการเรียนรู้โดยการตัดแปลงจากเอกสารขององค์กรทางการศึกษาในระดับรัฐและในระดับประเทศ คือ Arkansas Department of Education (2009) Queensland Department of Education (2012) และWelsh Government (2014) หลังจากนั้นผู้วิจัยก็ดำเนินการพัฒนาชุดการเรียนรู้จนสมบูรณ์

3. **ขั้นประเมินคุณภาพชุดการเรียนรู้** ผู้วิจัยได้นำชุดการเรียนรู้จำนวน 3 ชุด คือ ชุดการเรียนรู้ทักษะการจัดการพฤติกรรมในชั้นเรียน ชุดการเรียนรู้ทักษะการสื่อสารและชุดการเรียนรู้ทักษะการสอนงานและการเป็นพี่เลี้ยง ไปทดลองใช้กับตัวอย่างนักศึกษาครู สังกัดคณะครุศาสตร์ ชั้นปีที่ 4 ปีการศึกษา 2560 มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

ผลการวิจัยและอภิปรายผล

การศึกษา เรื่องการพัฒนาชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองเพื่อพัฒนาทักษะความเป็นครูสำหรับนักศึกษาครู มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา ได้ผลดังนี้

1. ผลการศึกษาทักษะสำหรับครู

จากการสัมภาษณ์คณาจารย์คณะครุศาสตร์ได้ให้ความสำคัญต่อทักษะที่จำเป็นสำหรับครู ใน 3 อันดับแรก คือ ทักษะการจัดการพฤติกรรมในชั้นเรียน ทักษะการสื่อสารและทักษะการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ ผู้วิจัยได้พบประเด็นที่น่าสนใจจากการศึกษามาตรฐานวิชาชีพครูในระดับประเทศและในระดับรัฐท้องถิ่น เช่น Training and Development Agency for school (2007) ของประเทศอังกฤษ The Australian Council for Educational Research (2010) ของประเทศออสเตรเลีย National Board for Professional Teaching Standards (2002) ของประเทศสหรัฐอเมริกา New Zealand Teacher Council (2009) ของประเทศนิวซีแลนด์ Minnesota office of the Revisor Statutes (2012) ของรัฐมินนิโซต้า พบว่า การกำหนดมาตรฐานวิชาชีพครูของประเทศต่างๆ จะมีลักษณะใกล้เคียงกัน โดยการจำแนกด้านต่างๆ ออกจากกัน อย่างชัดเจน คือ ด้านคุณลักษณะ (Professional Attributes) ด้านความรู้ความสามารถ (Knowledge and Competency) และด้านทักษะ (Skills)

จากกระแสการเปลี่ยนแปลงบทบาทของครูนำไปสู่การกำหนดมาตรฐานวิชาชีพที่มีจุดเน้นต่างๆ กันในแต่ละประเทศซึ่งส่งผลต่อกระบวนการผลิตครูของสถาบันการศึกษาต่างๆ ทั้งการออกแบบหลักสูตร การจัดการกิจกรรมการเรียนการสอนและระยะเวลาในการศึกษาตามหลักสูตร เช่น ในประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศออสเตรเลีย The University of Arizona (2012) และ The University of Queensland (2012) กำหนดระยะเวลาการศึกษาตามหลักสูตรโดยประมาณ 4 ปี โดยการใช้มาตรฐานวิชาชีพในระดับรัฐเป็นตัวกำหนดลักษณะของหลักสูตรและใช้กิจกรรมการสอนแบบใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School-Based Learning) โดยเรียนในมหาวิทยาลัย 50% ของเวลาเรียนตามหลักสูตร ส่วนที่เหลือก็เป็นการเรียนรู้ในโรงเรียน เช่นเดียวกับประเทศต่าง ๆ ในทวีปยุโรป สำหรับประเทศไทยนักศึกษาจะใช้เวลาเรียนในมหาวิทยาลัย 4 ปีกับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในสถานศึกษา 1 ปี ซึ่งทั้ง 2 ส่วนค่อนข้างจะแยกจากกัน ไม่ได้บูรณาการเข้าหากันมากนัก จึงไม่สามารถเรียกระบบการผลิตครูของประเทศไทยว่าใช้วิธีการแบบยึดโรงเรียนเป็นฐาน (School-Based Learning) ได้เลย เพราะเป็นกิจกรรมที่ค่อนข้างแยกส่วนออกจากกัน

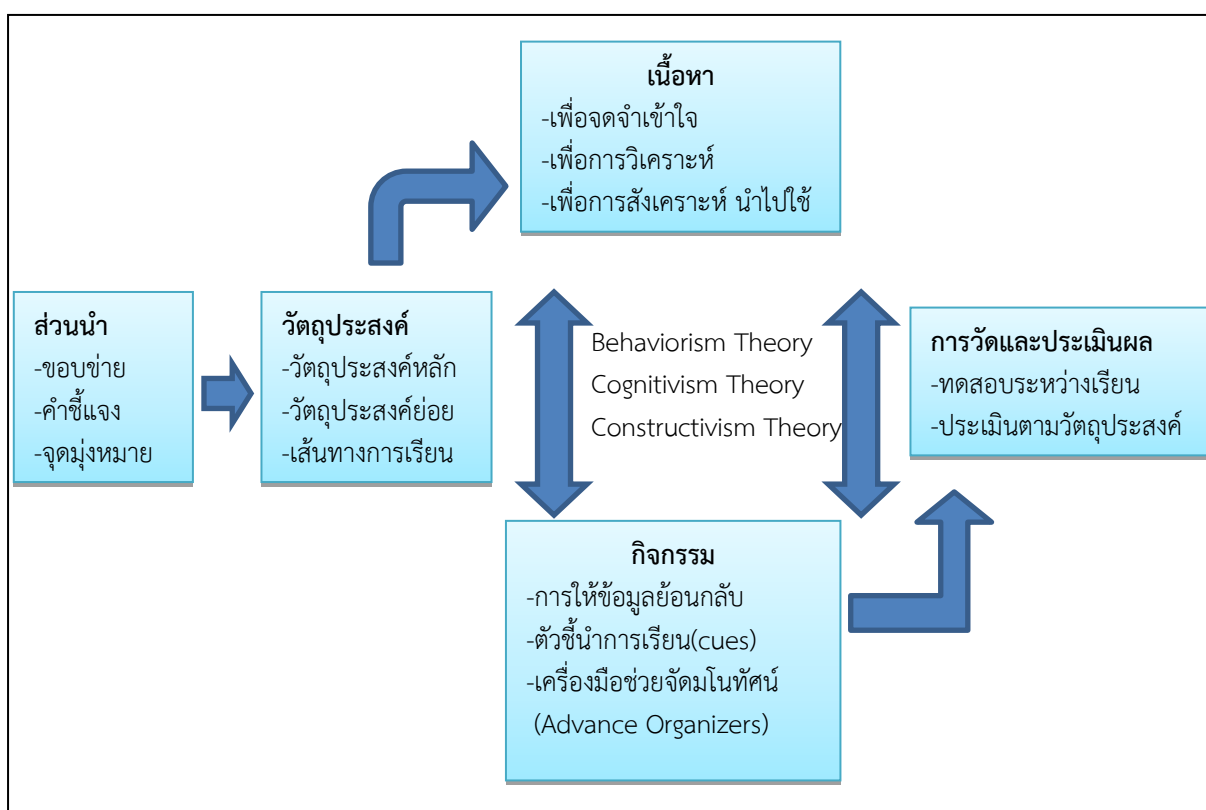
มีประเด็นที่น่าสนใจสำหรับมาตรฐานวิชาชีพครูอีกหนึ่งประเด็นคือ หลายๆ ประเทศโดยเฉพาะประเทศที่มีขนาดใหญ่หรือมีความหลากหลาย (Diversity) ในกลุ่มประชากรค่อนข้างสูง มักจะกำหนดมาตรฐานวิชาชีพในระดับประเทศเป็นแกนหลัก (Core Component) แล้วให้ระดับพื้นที่ไปปรับรายละเอียดให้สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ตนเอง เป็นมาตรฐานวิชาชีพครูเฉพาะของพื้นที่ เช่น ของประเทศสหรัฐอเมริกา ในส่วนกลางจะกำหนด The Five Core Propositions เป็นแกนหลักแล้วให้รัฐต่างๆ ไปปรับใช้ให้เหมาะสมกับพื้นที่ของตนเอง ซึ่ง Minnesota Office of the Revisor Statutes (2012) ได้เพิ่มเติม ความหลากหลายของผู้เรียน (Diverse Learners) เป็นมาตรฐานวิชาชีพครูของรัฐด้วย เช่น ความรู้เรื่องลีลาการเรียนรู้อิสระ (Learning Style) การเรียนภาษาที่สอง (Second Language) ความคิดแปลกแยกทางสังคม (Dehumanizing Biases) และวิถีชีวิตของแต่ละชุมชน เช่นเดียวกับของประเทศออสเตรเลีย The Australian Council for

Educational Research (2010) ที่กำหนดเป็นมาตรฐานระดับชาติและมาตรฐานระดับรัฐ ซึ่งในประเด็นนี้ประเทศไทยยังไม่มี การปรับมาตรฐานวิชาชีพครูในระดับภูมิภาคหรือเขตพื้นที่ ทั้งๆที่ความแตกต่างในแต่ละพื้นที่มีค่อนข้างมาก มีความแตกต่างระหว่างภาคหรือพื้นที่ชายขอบ เช่น ในกลุ่มจังหวัดทางภาคเหนือ ซึ่งเป็นพื้นที่ของชนกลุ่มน้อยต่างๆ กลุ่ม 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีวัฒนธรรมและภาษาเป็นของตนเอง เป็นต้น ซึ่งหากสามารถพัฒนาในส่วนนี้ได้ก็จะเป็นประโยชน์ต่อการผลิตครูให้ตรงกับสภาพพื้นที่ได้อย่างเหมาะสมยิ่งขึ้น

2. ผลการสังเคราะห์รูปแบบของชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง

จากการศึกษาจากแหล่งข้อมูลประเภทต่างๆ ทั้งที่เป็นงานวิจัย บทความ ตัวอย่างของชุดการเรียนรู้ขององค์กรต่างๆ เช่น Knowles(1972) Candy (1991) Proctor (1998) Herrington et al (2000) Gibbons (2002) National Volunteers Skills Centre (2003) Commonwealth of Learning (2005) Song and Hill (2007) และ Tan Seng Chee et all (2011) พบว่า รูปแบบของชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองที่เหมาะสมประกอบด้วยองค์ประกอบต่างๆ ดังภาพต่อไปนี้

แผนผังมโนทัศน์ของชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง

จากภาพพบว่าองค์ประกอบสำคัญของชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองประกอบด้วย 4 ส่วน คือส่วนนำ วัตถุประสงค์ เนื้อหา/กิจกรรมและวัดประเมินผล ซึ่งจากการศึกษา ผู้วิจัยได้พบประเด็นที่น่าสนใจ ดังนี้

ปัจจัยที่ส่งเสริมคุณภาพของชุดการเรียนรู้

ปัจจัยหลักที่ส่งผลให้วิธีการเรียนรู้ประเภทนี้เหมาะสมกับการเรียนรู้ในปัจจุบันคือ ความมีอิสระของผู้เรียนในการควบคุมการเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่ง Knowles (1972) ได้กล่าวสนับสนุนประเด็นนี้ว่า การที่ผู้เรียนสามารถวินิจฉัยความต้องการของตนเอง (Learning Needs) กำหนดเป้าหมายด้วยตนเอง สามารถเลือกใช้ทรัพยากรการเรียนรู้ สามารถเลือกวิธีเรียนและสามารถประเมินตนเอง ทำให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้อย่างไม่มีความกดดัน ซึ่งสอดคล้องกับที่ Merriam, Mott and Lee (1996) ได้กล่าวว่า การเรียนรู้ของผู้ใหญ่ (Andragogy) และการเรียนรู้ด้วยตนเองอาศัยประสบการณ์เดิมที่สั่งสม จุดประสงค์การเรียนรู้เกิดจากสภาพปัญหาหรือสถานการณ์ในชีวิตที่เปลี่ยนไป ซึ่งสิ่งนี้จะเป็แรงขับภายในตัวผู้เรียนให้มีความมุ่งมั่นในการเรียน และเมื่อพิจารณาถึงความสอดคล้องกับทรัพยากรการเรียนรู้ในปัจจุบันที่มีอยู่อย่างมากมายและทุกคนสามารถเข้าถึงข้อมูลได้อย่างไม่มีขีดจำกัดอย่างง่ายดายแล้ว ทำให้วิธีเรียนลักษณะนี้ยิ่งน่าสนใจและน่าส่งเสริมเป็นอย่างยิ่ง

สำหรับปัจจัยที่ส่งเสริมให้ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองมีประสิทธิภาพในการเรียนรู้นั้น มีหลายๆปัจจัย เช่น ความรับผิดชอบของผู้เรียน (Responsibility) และความสามารถในการกำกับตัวเอง ซึ่ง Candy (1991) ได้อธิบายระดับของการควบคุมตนเองของผู้เรียนตั้งแต่ระดับสูงจนถึงระดับต่ำ โดยแจกแจงความสามารถในการเรียนรู้เพื่อออกแบบชุดการเรียนรู้ที่แตกต่างกันในแต่ละส่วนเพื่อสร้างทางเลือกให้แก่ผู้เรียนตามความเหมาะสม สอดคล้องกับที่ Brocket and Hiemstra (1991) ได้เสนอรูปแบบของชุดการเรียนรู้ที่ต้องออกแบบให้สอดคล้องกับระดับความรับผิดชอบในตัวเองของผู้เรียน นอกจากนี้ยังมีนักวิชาการอีกหลายท่านที่ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญในประเด็นความรับผิดชอบ เช่น Kapfer and Ovard (1971) Gibbons (2002) และ Tan Seng Chee et al (2011) เป็นต้น อีกหนึ่งปัจจัยสำคัญคือ ระบบเก็หุนการเรียนรู้ (Delivery System) การออกแบบชุดการเรียนรู้ที่มีสิ่งช่วยการเรียนรู้ หรือระบบเก็หุนการเรียนรู้ ที่เหมาะสมและสอดคล้องกับลักษณะของผู้เรียน จะทำให้ชุดการเรียนรู้มีประสิทธิภาพในการเรียนมากขึ้น Song and Hill (2007) ได้ออกแบบชุดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกันระหว่างลีลาการเรียนรู้ของผู้เรียนกับกิจกรรมที่ใช้สิ่งช่วยเรียนอย่างหลากหลาย เพื่อสนองตอบต่อผู้เรียนแต่ละคน สำหรับสิ่งเก็หุนการเรียนรู้ที่เป็นทรัพยากรการเรียนรู้ (Learning Resource) เป็นสิ่งที่สำคัญมากเช่นกันซึ่ง Tan Seng Chee et al (2011) ได้ออกแบบชุดการเรียนรู้ที่เน้นทรัพยากรการเรียนรู้ที่เป็นเทคโนโลยีร่วมสมัยของคนยุคใหม่ เช่น การเชื่อมโยงแหล่งข้อมูลต่างๆ การใช้เวบบล็อกหรือ วิดีโอ เป็นต้น กล่าวโดยสรุปคือประสิทธิภาพของชุดการเรียนรู้ขึ้นอยู่กับการออกแบบระบบเก็หุนการเรียนรู้ที่ดี เหมาะสมกับเนื้อหา บริบทของสังคมและความสอดคล้องกับธรรมชาติของผู้เรียน

3. ผลการใช้ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองเพื่อพัฒนาทักษะความเป็นครู

จากการทดลองใช้ชุดการเรียนรู้ทั้ง 3 ชุดกับนักศึกษาชั้นปีที่ 4 ก่อนออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู จำนวน 30 คน โดยแบ่งเป็นทดลองใช้ชุดการเรียนรู้ละ 10 คน สรุปผลการทดลองได้คะแนนเฉลี่ยในระดับมากที่สุด ทั้งในส่วนของการความคิดเห็นต่อชุดการเรียนรู้และความพึงพอใจต่อชุดการเรียนรู้ โดยมีคะแนนเฉลี่ย 4.51 และ 4.52 ตามลำดับ ปัจจัยที่ทำให้ระดับความคิดเห็นต่อชุดการเรียนรู้และความพึงพอใจในการเรียนอยู่ในระดับมากที่สุดมาจากหลายๆปัจจัย ดังนี้

1. ธรรมชาติของผู้เรียน

ธรรมชาติของผู้เรียนไม่ว่าจะเป็นวัยไหนจะมีสิ่งหนึ่งที่เหมือนกัน คือ อยากจะประสบความสำเร็จในการเรียนด้วยตนเอง อยากเป็นผู้ควบคุมการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self-directed) สอดคล้องกับที่ Tan Seng Chee et al (2011) ได้พัฒนาชุดการเรียนรู้ให้กับประเทศสิงคโปร์โดยยึดระดับของการควบคุมตนเองของผู้เรียนเป็นสำคัญในการออกแบบชุดการเรียนรู้ ซึ่งนอกจากนี้แล้วยังสอดคล้องกับ The International Education Advisory Board (2016) ที่ได้บรรยายลักษณะของผู้เรียนในยุคปัจจุบันไว้ว่า ผู้เรียนในปัจจุบันเป็นนักปฏิบัติการด้วยสื่อดิจิทัลและถือเป็นส่วนหนึ่งของชีวิต โดยใช้ตั้งแต่เรื่องง่ายในชีวิตประจำวันจนกระทั่งเรื่องจริงจังที่ซับซ้อนและมักจะคาดหวังว่ากิจกรรมการเรียนรู้ก็จะเป็นลักษณะเดียวกัน หากยังเป็นรูปแบบเก่าๆก็จะรู้สึกยุ่งยากทันที ต้องการเป็นผู้ควบคุม สามารถทำกิจกรรมได้มากมายหลายอย่างไปพร้อมกันในเวลาเดียวกัน ขอการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Collaborative Learning) จากการที่นักเรียนกลุ่มนี้เป็นนักสังคมเครือข่าย (Social Network) ที่สนทนาผ่านเครือข่ายตลอดเวลา ทำให้พฤติกรรมการแบ่งปันข้อมูลแบ่งปันข้อคิดเห็น แบ่งปันโอกาสติดเป็นนิสัยการเรียนรู้ด้วย

2. ความน่าสนใจของเนื้อหา

เนื้อหาของชุดการเรียนรู้เป็นปัจจัยสำคัญอีกปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ระดับความคิดเห็นและระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด จากวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้คือ เพื่อพัฒนาชุดการเรียนรู้เพื่อเสริมทักษะสำหรับครูให้แก่ นักศึกษาก่อนออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ทำให้ผู้วิจัยพยายามคัดสรรเนื้อหาที่แตกต่างออกไปจากที่นักศึกษาได้เรียนในรายวิชาวิชาชีพครูในชั้นเรียนปกติ ทำให้เนื้อหาใหม่มีความแปลกใหม่สำหรับนักศึกษาพอสมควร เช่น ในชุดการเรียนรู้ทักษะการสอนงานและการเป็นพี่เลี้ยง มีระดับคะแนนเฉลี่ยของความคิดเห็นและความพึงพอใจสูงกว่าชุดอื่นๆ คือ คะแนนเฉลี่ย 4.57 และ 4.60 ตามลำดับ เหตุผลที่ชุดการเรียนรู้ชุดนี้มีคะแนนสูงสุดเพราะว่าเป็นทักษะที่ค่อนข้างใหม่สำหรับนักศึกษา เนื้อหาจึงมีความแปลกใหม่ที่ไม่มีการเรียนการสอนในรายวิชาปกติในชั้นเรียน ซึ่งสำหรับผู้เรียนในยุคปัจจุบันการเรียนรู้ทักษะใหม่ๆเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการดำเนินชีวิต ตามที่ The American Association of Colleges of Teacher Education (2010) ได้สรุปไว้ว่า การเรียนรู้ทักษะใหม่ๆที่ใช้ได้จริง (Non-Routine Interactive) มีการเรียนรู้เพิ่มมากขึ้นในปัจจุบัน ในขณะที่ทักษะเดิมๆที่ล้าสมัย (Routine Cognitive) ไม่เหมาะกับยุคปัจจุบัน มีการเรียนรู้ลดลงอย่างมากสวนทางกับทักษะใหม่ๆ ในประเด็นเดียวกันนี้ Donaldson, P (2010) ได้สรุปเกี่ยวกับลักษณะของครูในศตวรรษที่ 21 ไว้ว่า ลักษณะที่จำเป็นสำหรับครูในศตวรรษที่ 21 คือ ความสามารถในการปรับเปลี่ยนห้องเรียนให้ใกล้เคียงกับโลกเสมือนจริง (real world) มีการสื่อสารที่ไม่ใช่แค่การบอกเล่าข้อมูลแต่ต้องยกระดับไปสู่การสร้างความสำเร็จของนักเรียนและเต็มไปด้วยความรู้สึกลึกซึ้งทางบวก ซึ่งทักษะเหล่านี้เป็นความสามารถที่เกิดจากการฝึกฝนทักษะย่อยหลายๆทักษะผนวกเข้าด้วยกัน จึงจะสามารถสร้างลักษณะครูให้สอดคล้องกับบริบทใหม่ๆของศตวรรษนี้ได้

3. ความน่าสนใจของกิจกรรม

จากผลการทดลองใช้ชุดการเรียนรู้ พบว่า ความพึงพอใจของนักศึกษาต่อชุดการเรียนรู้ มีคะแนนเฉลี่ย 4.52 อยู่ในระดับความพึงพอใจมากที่สุดโดยเฉพาะในประเด็นของกิจกรรมการเรียนรู้ การออกแบบกิจกรรมภายในชุดการเรียนรู้เป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่ทำให้ชุดการเรียนรู้มีความน่าสนใจ ในการพัฒนาชุดการเรียนรู้ครั้งนี้ ผู้วิจัย

ได้นำหลักการต่างๆมาใช้เพื่อออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่น่าสนใจมากที่สุด ดังที่ O'Grady.P (2012) ได้สรุปไว้เกี่ยวกับการใช้หลักการทางด้านจิตวิทยาการเรียนรู้ในห้องเรียนว่า การเรียนรู้ที่มีความหมาย (meaningful learning) เริ่มจากผู้เรียนเห็นคุณค่าของสิ่งที่เรียนและครูต้องนำเสนอบทเรียนในรูปแบบของกิจกรรมที่มีความหมายต่อนักเรียน กระบวนการรู้สึกในทางบวกและสามารถคิดเชื่อมโยงได้ ซึ่งหลักการเรียนรู้ที่มีความหมายได้มีการพัฒนาชุดการเรียนรู้ที่ยึดแนวความคิดนี้มากมาย เช่น Canterbury District Health Board (2015) ได้พัฒนาชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองเกี่ยวกับการจัดการสถานการณ์ในห้องฉุกเฉินของโรงพยาบาล โดยใช้สถานการณ์สมมติที่ใกล้เคียงเหตุการณ์จริงมากที่สุดเพื่อฝึกการแก้ปัญหา นอกจากนี้ National Volunteers Skills Centre (2003) ได้ศึกษาและพัฒนาโครงสร้าง (Structure) ของชุดการเรียนรู้และองค์ประกอบต่างๆภายในชุดการเรียนรู้ที่เหมาะสม เพื่อให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาทักษะทางอาชีพตามมาตรฐานทางอาชีพให้แก่ประชาชนของออสเตรเลีย โดยนำเสนอเทคนิคต่างๆที่เป็นเครื่องมือและรูปแบบของกิจกรรมในหน่วยการเรียนรู้ที่สังเคราะห์ขึ้นตามทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน เช่น การใช้เทคนิคการอุปมาอุปมัย (Analogies) การใช้กรณีตัวอย่าง (Case study) การใช้ผังมโนทัศน์ (Mind map) คำถามสั้น (Quizzes) และ เครื่องมือเพื่อช่วยความจำ (Mnemonic Aids) เป็นต้น

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. การพัฒนาชุดการเรียนรู้ควรใช้รูปแบบที่เหมาะสมกับลักษณะของทักษะนั้นๆและลักษณะของกิจกรรม สามารถเชื่อมโยงข้อมูลจากแหล่งต่างๆได้อย่างไม่มีขีดจำกัด
2. การพัฒนาชุดการเรียนรู้เพื่อเสริมทักษะครูสำหรับนักศึกษา ควรเสริม เพิ่มเติม เนื้อหาและกิจกรรมที่แตกต่างไปจากการเรียนการสอนในรายวิชาปกติตามหลักสูตร โดยเฉพาะในกลุ่มรายวิชาชีพครู ควรเป็นเนื้อหาใหม่ๆจากกระแสการเปลี่ยนแปลงในวงการศึกษาซึ่งเป็นสิ่งที่น่าสนใจสำหรับนักศึกษา
3. ช่วงเวลาที่เหมาะสมในการเสริมทักษะสำหรับครูให้แก่นักศึกษา ควรเป็นช่วงก่อนออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ตามข้อกำหนดของหลักสูตร ซึ่งเป็นการสร้างความมั่นใจในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพให้แก่นักศึกษาได้เป็นอย่างดี
4. คณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ ควรส่งเสริมให้อาจารย์พัฒนาชุดการเรียนรู้เพื่อเสริมทักษะความเป็นครูให้แก่นักศึกษา โดยใช้รูปแบบของชุดการเรียนรู้แบบต่างๆและทักษะที่หลากหลายให้นักศึกษาได้เลือกเรียนก่อนออกฝึกประสบการณ์

บรรณานุกรม

- คุรุสภา . 2546 . **มาตรฐานวิชาชีพครู**. 31 สิงหาคม 2546. (Online) http://www.sobkroo.com/detail_room_index.php?nid=93, 17 มกราคม 2555.
- ชาตรี ฝ่ายคำตา . 2554. ความรู้ความสามารถ การปฏิบัติงาน คุณลักษณะและ เจตคติต่อวิชาชีพครูของนิสิต ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูวิทยาศาสตร์ หลักสูตรการผลิตครู 5 ปี. **Songklanakarın : E-Journal of Social Sciences & Humanities. Vol.17 No.1.** (Online) <http://kaekae.oas.psu.ac.th/ojs/psuhsej/viewarticle.php?id=843>, 10 พฤษภาคม 2555.
- สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา. 2551. **กรอบแผนอุดมศึกษาระยะยาว 15 ปี ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2551-2565)**(Online). [http://www.mua.go.th/users/bpp/developplan/download/long_range_plan/HEPlan-Final\(ppt\).pdf](http://www.mua.go.th/users/bpp/developplan/download/long_range_plan/HEPlan-Final(ppt).pdf), 20 ตุลาคม 2556.
- Arkansas Department of Education. 2009. **School-wide Discipline, Behavior Management and Student Self-Management: Focusing on Social Skills Instruction and Selecting an Evidence-based Social Skills Program.** A State Personnel Development Grant Technical Assistance Report (Online). <http://smhp.psych.ucla.edu/pdfdocs/arsocialskillsbriefingpaper.pdf>, May 12, 2017.
- Brockett, R. and Hiemstra, R. 1991. **Self-direction in adult learning: Perspectives on theory research and practice.** New York: Routledge.
- Candy, P. 1991. **Self-direction for lifelong learning : A comprehensive guide to theory and Practice .** San Francisco: Jossey- Bass.
- Canterbury District Health Board. 2015. **Initial Assessment & 24 Hour Management Plan.** (Online) <https://www.cdhb.health.nz/Hospitals-Services/Health-Professionals/pdu/Documents/LEARNING%20PACKAGE%20RN%20Hospital%20Aide%20Specialling.pdf>, February 4, 2018.
- Commonwealth of Learning. 2005. **Creating learning materials for open and distance learning : A hand book for Authors and Instructional designers** (Online). http://www.fao.org/sd/erp/toolkit/BOOKS/Creating_Learning_Mat_ODLguide.pdf September 18, 2012.
- Donaldson, S. 2010. **Teachers of the Future: Using New Skills to Prepare Students** (Online). <http://www.advanc-ed.org/source/teachers-future-using-new-skills-prepare-students>, March 15, 2018.

- Gibbons, M. 2002. **The self-directed learning handbook: Challenging adolescent students to excel.** San Francisco, CA: Jossey - Bass.
- Guglielmino, L. and Guglielmino, P. 2003. Becoming a more self-directed learner. In G. Piskurich (Ed.), **Getting the Most from Online Learning: A Learner's Guide.** West Sussex : John Wiley & Sons.
- Herrington, J. 2000. Engaging Learners in Complex , Authentic Context : Instructional Design for the Web
(Online).http://researchrepository.murdoch.edu.au/7081/1/engaging_learners.pdf, December 12, 2012 .
- Hiemstra, R. 1994. Self-directed learning. **The International Encyclopedia of Education (second Edition)** (Online).
<http://www-distance.syr.edu/sdlhdbk.html>, December 23, 2011.
- Kapfer, P. and Kapfer, M. 1972. Instruction to Learning Package. **Learning Packages in American Education.** Englewood Cliffs, N.J: Educational Technology Publication.
- Knowles, M. 1972. **Principles of Androgogy.** (Online).
<http://www.selfdirectedlearning.org/sdl-definition-rationale-background-2>, January 10, 2012.
- Merriam, S. B. Mott, V. W. and Lee, M. 1996. Learning That Comes from the Negative Interpretation of Life Experience. **Studies in Continuing Education**, 18(1). 1-23.
- Minnesota Office of the Revisor Statutes. 2012. **Minnesota Administrative Rules** (Online).
<https://www.revisor.leg.state.mn.us/rules/?id=8710.2000>. January 23, 2012.
- National Board for Professional Teaching Standards . 2002. **What Teachers Should Know and Be Able to do.**(Online)
http://www.nbpts.org/UserFiles/File/what_teachers.pdf. September 27, 2011.
- National Volunteers Skills Centre. 2003. **A Guide to Writing Competency Based Training Materials.** Commonwealth of Australia (Online).
<http://www.volunteeringaustralia.org/files/R3Q9Y0OQY0/Revised%20Writers%20Guide%202012.pdf>. December 20, 2012 .
- New Zealand Teachers Council. 2009. Employer/Professional Leader Concerns about a Teacher's Performance . (Online)
<http://www.teacherscouncil.govt.nz/cac/mandatoryreporting.stm>. January 2, 2013.

- O'Grady, P. 2012. "Meaningful Learning" **Psychology Today** (Online).
<https://www.psychologytoday.com/blog/positive-psychology-in-the-classroom/201210/meaningful-learning>,
March 15, 2018.
- Proctor, K. 1998. Informational Package on Designing a Learning Activity Package(LAP).
Teacher Education. Applied Arts, Science and Technology , Red River College .
- Song, L. and Hill, J. R. 2007. A Conceptual Model for Understanding Self-directed Learning in online environment. **Journal of Interactive Online Learning**. 6(1). (Online) <http://www.ncolr.org/jiol/issues/pdf/6.1.3.pdf>, October 4, 2012.
- Tan, S. C. et al. 2011. **Self-Directed Learning with ICT: Theory ,Practice and Assessment**. Singapore: Ministry of Education. North Buona Vista Drive.
- The American Association of Colleges of Teacher Education. 2010. **21st Century Knowledge and Skills in Educator Preparation** (Online).
http://www.p21.org/storage/documents/aacte_p21_whitepaper2010.pdf, January 13, 2018.
- The Arizona University. 2012. **College of Education** (Online)
http://www.coe.arizona.edu/about/mission_statement,
January 10 , 2012
- The Australian Council for Educational Research. 2010. What Teachers Should Know and Be Able to Do (Online).
www.mceetya.edu.au, October 20 , 2011
- The International Education Advisory Board. 2016. **Learning in the 21st Century: Teaching Today's Students on Their Terms** (Online).
https://www.certiport.com/Portal/Common/DocumentLibrary/IEAB_Whitepaper040808.pdf, March 13, 2018.
- The University of Queensland .2012. **School of Education**. (Online)
<https://education.uq.edu.au/> September 12, 2017
- Training and Development Agency for Schools . 2007. **Professional Standards for Teachers: Why sit still in your career?** (Online)
www.tda.gov.uk/standards January 20, 2012
- Welsh Government. 2014. **Principles of mentoring and coaching** (Online).
<http://learning.gov.wales/docs/learningwales/publications/140214-curee-leaflet-en.pdf>, September 12. 2016.